

Prejeto:	07-05-2014	Šifra:	0902
Številka zadeve:	38241-1/2014	Šifra:	
Vrednost:			

Akton
communications

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA OMREŽJA IN STORITVE
Stegne 7
1000 Ljubljana

V Ljubljani, 06.05.2014

Zveza: 38241-1/2014

Zadeva: Predlogi in pripombe na analizo upoštevnega trga 7 »Zaključevanje govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih (medoperaterski trg)« s predlaganimi ukrepi

Agencija RS za komunikacijska omrežja in storitve (v nadaljevanju tudi Agencija ali AKOS) je dne 07.04.2014 na svoji spletni strani (<http://www.akos-rs.si/analiza-upostevnega-trga-7-%C2%BBzaklucjevanje-govornih-klicev-v-posamicnih-javnih-mobilnih-telefonskih-omrezjih-%28medoperaterski-trg%29%C2%AB>) objavila analizo upoštevnega trga 7 »Zaključevanje govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih (medoperaterski trg)« s predlaganimi ukrepi ter pozvala zainteresirano javnost, naj nanjo poda svoje pripombe oziroma morebitne predloge. V skladu z navedenim pozivom Agencije operater Akton d.o.o. v nadaljevanju podaja svoje pripombe in predloge.

V objavljeni Analizi trga 7 (opr. št. 38241-1/2014/5) ugotavljamo nedoslednosti v zvezi z ugotovljenim obsegom upoštevnega trga, glede katerih so po naši oceni potrebna dodatna pojasnila. To zlasti velja za mednarodno komponento trga (točka 5.4.1.), kjer je AKOS vključil nove opredelitve, ki doslej del analiz niso bile, čeprav se ni na trgu v tem pogledu nič pomembnega spremenilo.

AKOS po eni strani ugotavlja, da »sodijo neposredne medomrežne povezave za zaključevanje govornih klicev z operaterji, ki delujejo v notranjem, EU trgu in so z njimi neposredno medomrežno povezani, v upoštevnih trgih, definiranih v poglavju 5.4. Morebitne neposredne medomrežne povezave za zaključevanje klicev med njimi in operaterji, ki delujejo izven notranjega, EU trga, pa na predmetne upoštevnih trge ne sodijo in ne morejo biti predmet enotne prakse njihovega delovanja in enotne uporabe zakonodaje EU, saj eden izmed obeh operaterjev v takšnem primeru ni prisoten in ne deluje na notranjem, torej EU trgu in ne zadeva trgovine med državami članicami EU.« Hkrati pa po mnenju AKOS »[p]ravno gledano medomrežno povezovanje med dvema operaterjema (kamor sodi tudi zaključevanje klicev) predstavlja dvostransko vzajemno (sinalagmatično) pogodbeno

razmerje, kjer stranki ena drugi hkrati prodajata in kupujeta storitev zaključevanja klicev. Pogoje, pod katerimi bosta izvedla takšno medomrežno povezavo, vključno s cenami, operaterja določita s pogajanjem. V primeru, ko je en izmed obeh operaterjev podvržen strogim regulatornim pravilom, ki mu v naprej nalagajo oblikovanje tehničnih pogojev in cen zaključevanja klicev (kar velja za operaterje, ki so podvrženi regulaciji v notranjem trgu), drugi operater (ki deluje izven EU) pa takšnim pravilom ni podvržen, se prvi nujno znajde v neenakopravnem položaju. Namreč, operater, ki ni podvržen evropskim regulatornim pravilom, lahko zaračunava neregulirane (bistveno višje) cene zaključevanja klicev oziroma drugih s tem povezanih storitev, medtem ko »evropski« operater zaradi regulacije te možnosti nima in lahko zaračunava zgolj regulirano ceno zaključevanja klicev. To bi v praksi pomenilo, da bi bili operaterji, ki delujejo na notranjem trgu v bistveno slabšem položaju v primerih medomrežnega povezovanja z operaterji, ki se nahajajo izven EU, izven notranjega trga.«

Opozoriti velja, da vzajemno razmerje z zgoraj opisanim problemom obstaja le takrat, ko operaterja, ki medsebojno zaključujeta klice, tekmujeta za končne uporabnike na istem upoštevem maloprodajnem trgu. V tem primeru lahko namreč operater, ki ponuja višje cene zaključevanja klicev v lastno omrežje v kombinaciji s pomembno višjim tržnim deležem ter diskriminacijo med ponujanjem zaključevanja klicev svoji lastni vključeni maloprodajni enoti in drugim operaterjem, ogrozi drugemu operaterju, praviloma novemu vstopniku, pridobivanje novih uporabnikov, saj bi bili slednji prisiljeni za domače klice v povprečju plačevati več. V mednarodnem kontekstu, v katerem si operaterja ne konkurirata, pa se cena mednarodne terminacije klica, ki je v vsakem primeru ključna zmogljivost, redno prevali na končnega uporabnika, torej regulirani operater nikakor ni v »bistveno slabšem položaju«. Razmišljanje AKOS je v tem pogledu ne le problematično z ekonomskega vidika, temveč tudi korak nazaj, v čase, ko je regulacijo diktiral Telekom Slovenije d.d. in je nacionalni regulator nasedel mitu o nujni vzajemnosti medomrežne povezave ter o "večvrednosti" operaterjev z lastnimi končnimi uporabniki.

Zaključevanje klicev za operaterje, ki so medomrežno neposredno povezani v Sloveniji, torej brez vključenega dodatnega tranzita, bi moralo biti opredeljeno kot homogena storitev, ne glede na to, kdo klic zaključuje in predvsem od kod. Tudi sicer je povsem jasno stališče Evropske komisije, da v skladu z evropsko sektorsko regulacijo (tj. že od leta 2003) na upoštevni trg zaključevanja klicev (trg 7) spadajo vsi klici, torej tudi klici, ki izvirajo iz omrežij zunaj držav članic EU. Takšna opredelitev meja upoštevnega trga v skladu s stališčem Evropske komisije določa obseg regulativnih obveznosti, ki naj bi preprečile diskriminatorno obravnavanje klicev, ki se zaključijo v reguliranem omrežju (trgu). To stališče jasno izhaja iz priloženega uradnega odgovora Evropske komisije z dne 15.05.2013, ki ga je operater Akton prejel dne 21.05.2013, in v katerem Komisija navaja: »Upoštevni trg 7 zajema zaključevanje vseh klicev, ne glede na to, ali izvirajo iz omrežij v EU ali iz omrežij zunaj EU, saj lahko v skladu z načeli konkurenčnega prava operaterji s pomembno tržno močjo na njihovih zadevnih trgih zaključevanja, v primeru, da so ti neregulirani,

zaračunavajo pretirane cene ali diskriminirajo katerekoli dohodne klice.» Evropska komisija v odgovoru še navaja, da se takšna ureditev trga 7 (bivši 16) priporoča že od leta 2003, in tudi izrecno opozarja na 19. člen Okvirne direktive, v skladu s katerim so nacionalni regulatorni organi dolžni v največji možni meri upoštevati smernice Komisije. To vprašanje pa je bilo v preteklosti s strani AKOS in Evropske komisije tudi že razčiščeno, saj je slednja Agencijo na to izrecno opozorila in v komentarjih SG-Greffe (2009) D/4921 z dne 13.8.2009, opomba 8, tudi zapisala: »AKOS je v dodatnih informacijah, ki jih je predložil 31. julija 2009, priznal, da opredelitev trga pokriva vse vrste dohodnih klicev, ne glede na lokacijo izvornega omrežja.« Posledično tudi ne more obstajati ločen trg zaključevanja klicev iz neevropskih držav, če se tak trg geografsko nahaja na območju notranjega trga. Tako denimo v analizi irskega regulatorja ComReg 12/124 z dne 21.11.2012, točka 5.18 in naslednje, regulator v povezavi z definicijo trga ne omenja »notranjega trga« oziroma vpliva na operaterje zunaj EU.

Vendar pa je videti, da AKOS meša definicijo upoštevnega trga in obseg naložene obveznosti medomrežnega povezovanja. Ločevanje trgov na način kot to počne Agencija nesporno pomeni nedopustno diskriminatorno obravnavanje klicev, ki se zaključijo v reguliranem omrežju, kar je v nasprotju z evropsko sektorsko regulacijo. Navedeno izrecno izpostavlja tudi Evropska komisija. Takšno nedopustno-diskriminatorno obravnavanje klicev v-praksi nedvomno predstavlja »unikum« v Evropski uniji, verjetno pa tudi v svetovnem merilu. Ni nam poznan primer, ko bi operater zaključevanje klicev v svojem omrežju zaračunaval glede na to iz katerega omrežja klic izvira (torej po A-številki). Za kaj takšnega tudi ne obstaja kakršenkoli stroškovno upravičen razlog, saj ima operater, ki klic zaključuje v svojem omrežju, povsem enak strošek z zaključevanjem klica, ne glede na to, od kod klic izvira (pri tem namenoma ne upoštevamo stroška tranzita mednarodnega klica, ki ga praviloma opravi drug, tranzitni operater). Argumentacija Agencije za takšno ločevanje trgov pa ni utemeljena niti z ekonomskega vidika, ki ga v analizi navaja Agencija. Posledično pa takšna interpretacija pomeni tudi neposredno ščitenje, favoriziranje in pozitivno diskriminacijo slovenskih operaterjev s pomembno tržno močjo s strani pristojnega regulatorja, ki bi kakršnakoli diskriminatorna ravnanja nujno moral preprečevati. Navedeno je v očitnem nasprotju z evropsko sektorsko regulacijo, kar v svojem odgovoru z dne 15.05.2013 izrecno izpostavlja tudi Evropska komisija.

Kot že zgoraj omenjeno, mora biti zaključevanje klicev za operaterje, ki so z OPTM neposredno medomrežno povezani v Sloveniji, torej brez vključenega dodatnega tranzita, opredeljeno kot homogena storitev, ne glede na to, iz katerega omrežja (iz EU ali izven EU) izvira klic. Glede na nekoliko nejasno oziroma pomanjkljivo obrazložitev analize bi lahko v praksi prihajalo do različnih interpretacij (npr. da s strani AKOS regulirana cena zaključevanja klicev ne bi veljala za klice, ki se zaključijo v omrežju OPTM preko neposredne medomrežne povezave z operaterjem v Sloveniji, izvirajo pa iz omrežij izven EU) ter posledičnih sporov med operaterji v zvezi s ceno zaključevanja klicev izven EU.

AKOS zato prosimo, da izrecno potrdi, da operaterji, ki so v Sloveniji vpisani v uradno evidenco operaterjev ter imajo v Sloveniji prostore, zaposlene in opremo, "delujejo na notranjem trgu EU" ne glede na to, ali posredujejo v regulirana omrežja med drugim tudi klice, ki izvirajo zunaj EU. V točki 8.2 sicer AKOS primerno pojasni, da je razlikovanje glede na izvor klica neupravičeno, vendar pa je točka 5.4.1. nenavadna, saj Slovenija ne meji na nobeno nečlanico EU oziroma s temi državami nima napeljanih podmorskih kablov, torej je scenarij "neposredne" medomrežne povezave z operaterji zunaj EU verjetno mišljen zgolj hipotetično?

Agenciji zato dodatno še predlagamo, da v izogib nejasnostim in različnim interpretacijam obrazložitev analize ustrezno dopolni tako, da so skladno z njeno zadnjo analizo v reguliran upoštevni trg vključeni tudi klici, ki jih v omrežja reguliranih operaterjev (tj. OPTM) zaključujejo neposredno povezani operaterji v Sloveniji, vendar pa klici sami izvirajo iz držav zunaj EU.

S spoštovanjem,

AKTON d.o.o.
Igor Košir, Generalni direktor

Akton
communications

Priloga (1x):

- Odgovor Evropske komisije z dne 15.05.2013

FAX

+352430135049

European Commission

1/3

21.5.2013 10:41:05

COMMISSION EUROPÉENNE
EUROPEAN COMMISSION
EUROPÄISCHE KOMMISSION

DE / FROM / VON CNECT B3
À / TO / AN +38612362920
POUR / ATTN / Z. HD. : IMCEAFAX-+2B38612362920@ec.europa.eu
DATE / DATE / DATUM : 21/05/2013 10:40:31
RÉF / REF / ZEICHEN : 7463

Nombres de pages (page de garde incluse) 3
Number of pages (including this cover sheet)
Seitenzahl (einschließlich Deckblatt)

OBJET / SUBJECT / BETREFF :

Akten communications concerning market definitions_ref ARES(2013)1103035

Pour répondre à ce fax, veuillez utiliser uniquement le numéro de votre correspondant. En cas de problème technique, vous pouvez appeler le numéro général (tél. +32 (0)2 299 11 11).

To reply to this fax, please only use the number of your correspondent. Only use the general contact number (tel. +32 (0)2 299 11 11) when a technical problem arises.

Antworten auf dieses Fax bitte ausschließlich an die Nummer des Absenders. Bei technischen Problemen wenden Sie sich bitte an die Zentrale (Tel. +32 (0)2 299 11 11).

AX

+352430135049

European Commission

2/3

21.5.2013 10:41:44

Ref. Ares(2013)1103035 - 15/05/2013

EUROPEAN COMMISSION

Directorate-General for Communications Networks, Content and Technology
Electronic Communications Networks and Services

Regulatory Coordination and Markets

Brussels, 15 May 2013

ref. ARES(2013)1002792

Cnect.B3/RK/MW/kw

Mr. Igor KOŠIR

CEO

AKTON Communications

Akton telekomunikacijski inženiring

d.o.g.

Dunajska cesta 9

SI-1000 Ljubljana (Slovenia)

Dear Mr Košir,

I refer to your letter dated 11 December 2012 concerning economic regulation of the market for voice call termination on individual mobile networks.

In your letter you ask if there is any recommendation or legally binding act at EU level which defines how the national regulatory authorities (NRAs) should regulate call termination in the networks of SMP mobile operators (market 7 in the Commission's Recommendation on relevant markets) and if the regulation includes all types of incoming calls irrespective of the location of the originating network. You are specifically interested to know if the regulation differentiates between calls originated in the EU and those originated outside the EU.

The ex-ante regulation in the EU is based on the principles of competition law. From the relevant market perspective, call termination can only be supplied by the network provider to which the called party is connected. There are currently no demand- or supply-side substitutes for call termination on an individual network. These markets, in order to comply with competition law rules, are therefore generally defined independently of the origin of the call (i.e. fixed or mobile, national or international). Such a definition of boundaries of a relevant market determines the scope of regulatory obligations, which should prevent discriminatory treatment of any calls terminated in the regulated network (market).

This is also confirmed by Article 56 TFEU, which provides freedom to provide cross-border services in the EU, and Article 8(5) b of the Framework Directive, which imposes an obligation on the NRA to ensure that there is no discrimination in the treatment of operators, read in conjunction with Article 10 of the Access Directive (which defines the scope of a non-discrimination obligation).

Commission européenne/Europese Commissie, 1049 Bruxelles/Brussel, BELGIQUE/BELGIË - Tel. +32 22991111
Office: BU33 4/81 - Tel. direct line +32 229 58241 - Fax +32 229 55351

Marcin.warczak@ec.europa.eu

The relevant market 7 includes the termination of all calls, irrespective of whether the calls originate from networks in the EU or networks outside the EU, as according to the principles of competition law SMP operators in their respective termination markets, if unregulated, may charge excessive prices or discriminate (any) incoming calls.

In conclusion, the Commission is recommending regulation of market 7 (ex. 16) since 2003 when it adopted its first Recommendation on relevant markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation. The Recommendation on termination rates of 2009 contains clear guidance for NRAs on how to analyse termination markets in the territories for which they are competent. The Recommendation also provides how termination rates are to be calculated. Article 19 of the Framework Directive requires that Member States ensure that NRAs take the utmost account of the Commission's guidance in this respect.

We hope you will find this information helpful.

Yours sincerely,

Reinald Krueger
Head of unit

FAX Tel: +352430135049

i: Evropska Komisija

Stran: 1/3

Datum: 21. 5. 2013, 10:41:05

(simbol evropske zastave)

(besedilo v francoščini)

EVROPSKA KOMISIJA

(besedilo v nemščini)

POŠILJATELJ : CNECT B3
PREJEMNIK : +38612362920
V ROKE : IMCEAFAX-+2B38612362920@ec.europa.eu
DATUM : 21/05/2013 10:40:31
OZNAKA : 7463

(besedilo v francoščini)

Število strani (vključno s tem spremnim dopisom)

3

(besedilo v nemščini)

ZADEVA:

Akton Communications v zvezi z opredelitvami trga_ref ARES(2013) 1103035

(besedilo v francoščini)

Prosimo, da za odgovore na to faks sporočilo uporabljate samo številko svojega korespondenta. V primeru tehničnih težav uporabljajte samo splošno kontaktno številko (tel. +32 (0)2 299 11 11).

(besedilo v nemščini)

(besedilo v slovenščini: potrdilo o sprejemu faks sporočila)

2013 05/21 10:45

SPREJETO OD: +352430135049

#1650-001

FAX Tel: +352430135049

i: Evropska Komisija

Stran: 2/3

Datum: 21.5.2013, 10:41:44

ref ARES(2013) 1103035 – 15/05/2013

(simbol Evropske
Komisije)**EVROPSKA KOMISIJA**Generalni direktorat za komunikacijska omrežja, vsebine in
tehnologijo
Elektronska komunikacijska omrežja in storitve

Regulatorno usklajevanje in trgi

Bruselj, 15. 5. 2013
ref. ARES(2013) 1002792
zveza B3/RK/MW/kwG. Igor KOŠIR
generalni direktor
AKTON Communications
Aktion telekomunikacijski
inženiring, d.o.g.
Dunajska cesta 9
SI-1000 Ljubljana
(Slovenija)

Spoštovani g. Košir,

sklicujem se na vaše pismo z dne 11. decembra 2012 v zvezi z ekonomsko ureditvijo trga za zaključevanje govornih klicev v posameznih mobilnih omrežjih.

V pismu sprašujete, ali je na ravni EU kakršno koli priporočilo ali pravno zavezujoč akt, ki opredeljuje, kako naj bi nacionalni regulatorni organi (NRO) pravno urejali zaključevanje klicev v omrežjih mobilnih operaterjev s pomembno tržno močjo (SMP) (trg 7 v Priporočilu Komisije o upoštevni trgih), ter ali ureditev zajema vse vrste dohodnih klicev, ne glede na lokacijo izvornega omrežja. Še posebej vas zanima, ali ureditev razlikuje med klici, ki izvirajo v EU, in klici, ki izvirajo zunaj EU.

Ex-ante regulacija v EU temelji na načelih konkurenčnega prava. Z vidika upoštevne trga lahko zaključevanje klicev opravlja le operater omrežja, s katerim je klicana stranka povezana. Substituti na strani povpraševanja ali ponudbe za zaključevanje klicev v posameznem omrežju trenutno niso na voljo. Ti trgi, zato da se spoštujejo pravila konkurenčnega prava, so torej v splošnem opredeljeni neodvisno od izvora klica (tj. fiksni ali mobilni, nacionalni ali mednarodni). Takšna opredelitev meja upoštevne trga določa obseg regulatornih obveznosti, ki bi morale preprečiti diskriminatorno obravnavanje katerihkoli klicev, ki se zaključujejo v reguliranem omrežju (trgu).

To potrjuje tudi 56. člen PDEU, ki določa svobodo zagotavljanja čezmejnih storitev v EU, in 8. člen, 5. odstavek, točka b Okvirne direktive, ki nacionalnim regulatornim organom nalaga obveznost, da zagotovijo nediskriminatorno obravnavanje operaterjev, ki se razlaga skupaj z 10. členom Direktive o dostopu (ki določa obseg obveznosti nediskriminacije).

Evropska Komisija, 1049 Bruselj, BELGIJA, Tel. +32 22991111
Pisarna: BU33 4/81 Tel. neposredna linija +32 229 58241 Faks +32 229 55351
Marcin.warczak@ec.europa.eu
(besedilo v slovenščini: potrdilo o sprejemu faks sporočila)
2013 05/21 10:456 SPREJETO OD: +352430135049

#1650-002

FAX Tel: +352430135049 i: Evropska Komisija Stran: 3/3 Datum: 21.5.2013, 10:42:45

Upoštevni trg 7 zajema zaključevanje vseh klicev, ne glede na to, ali izvirajo iz omrežij v EU ali iz omrežij zunaj EU, saj lahko v skladu z načeli konkurenčnega prava operaterji s pomembno tržno močjo na njihovih zadevnih trgih zaključevanja, v primeru, da so ti neregulirani, zaračunavajo pretirane cene ali diskriminirajo (katerekoli) dohodne klice.

Kot zaključek naj povemo, da Komisija priporoča ureditev trga 7 (bivši 16) od leta 2003, ko je sprejela svoje prvo Priporočilo o upoštevni trgih v sektorju elektronskih komunikacij, za katere velja ex-ante regulacija. Priporočilo o cenah zaključevanja klicev iz leta 2009 zajema jasna navodila nacionalnim regulatornim organom o tem, kako analizirati trge zaključevanja klicev na območjih, za katera so pristojni. Priporočilo tudi določa, kako naj se cene zaključevanja klica izračunajo. 19. člen Okvirne direktive zahteva, da morajo države članice zagotoviti, da nacionalni regulatorni organi glede tega v največji možni meri upoštevajo smernice Komisije.

Upamo, da vam bodo navedene informacije v pomoč.

S spoštovanjem,

(nečitljiv podpis)
Reinald Krueger
Vodja enote

(besedilo v slovenščini: potrdilo o sprejemu faks sporočila)

2013 05/21 10:457

SPREJETO OD: +352430135049

#1650-003

Sodno overjen prevod št.: 3.537

Spodaj podpisani, Gašper Hriberšek, z odločbo Ministrstva za pravosodje Republike Slovenije št. 165-03-71/2004 z dne 3. maja 2005 imenovani sodni tolmač za angleški jezik, potrjujem, da se ta prevod popolnoma ujema z izvornikom, ki je sestavljen v angleškem jeziku.

V Ljubljani, 22. maja 2013

Gašper Hriberšek

Si.mobil d. d.
Šmartinska 134b
1000 Ljubljana

Member of Telekom Austria Group

Agencija za komunikacijska omrežja in storitve RS

Stegne 7

1000 Ljubljana

Ljubljana, 11. 5. 2014

Zadeva: Analiza upoštevnega trga 7 »Zaključevanje govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih (medoperaterski trg)«

Zveza: Odgovor na poziv Agencije št. 38241-1/2014

Spoštovani,

V skladu s pozivom Agencije za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije (v nadaljevanju: Agencija), št. 38241-1/2014 z dne 7. 4. 2014, glede Analize upoštevnega trga 7 »Zaključevanje govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih (medoperaterski trg)« (v nadaljevanju: Trg 7), družba Si.mobil d.d., Šmartinska cesta 134b, 1000 Ljubljana (v nadaljevanju: Si.mobil), posreduje Agenciji pripombe in predloge, v okviru roka, ki je bil podaljšan dne 6. 5. 2014 do dne 12. 5. 2014.

Si.mobil je pripombe, komentarje ter predloge v zvezi z regulacijo Trga 7 Agencijo že obvestil z dopisom z dne 6. 5. 2013, s katerim je podal svoje pripombe na vsebino Analize Trga 7, ki jo je Agencija objavila dne 25. 3. 2013, na svoji spletni strani.

Dodatno je Si.mobil podal svoje pripombe, komentarje ter predloge tudi v okviru poziva Agencije št. 38244-3/2013/1 z dne 9. 9. 2013, ki ga je Si.mobil posredoval na Agencijo dne 10. 10. 2013.

Si.mobil pri nespremenjenih določilih Analize trg 7 vztraja pri že podanih navedbah in v izogib ponavljanju dodatno in ob novih dejstvih izpostavljam sledeče:

Opredelitev upoštevnega trga v okviru notranjega trga

V poglavju 5.4.1. »Opredelitev upoštevnega trga v okviru notranjega trga«, Analize trga 7, Agencija med drugim ugotavlja tudi sledeče:

V luči zgoraj navedenih regulatornih usmeritev je treba posamezne upoštevne trge zaključevanja govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih Republiki Sloveniji, kot so bili natančno definirani v poglavju 5.4. pričujoče analize, **razumeti v kontekstu notranjega trga EU**. Na tem trgu veljajo namreč enotna pravila, kot jih določa regulatorni okvir na področju elektronskih omrežij in komunikacijskih storitev. Po drugi strani pa regulatorni okvir oziroma tovrstna pravila na trgih držav, ki niso članice EU, nimajo zavezujočega značaja in jih subjektom, ki na teh trgih delujejo, ni treba spoštovati. (Poudarjeno in podčrtano: Si.mobil)

Vsekakor gre za pravilno ugotovitev. Analiza trga 7 dalje navaja:

V primeru štirih definiranih upoštevni trgov zaključevanja klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih v Republiki Sloveniji (Telekom Slovenije, Si.mobil, Tušmobil in T-2) torej pomeni, da sodijo neposredne medomrežne povezave za zaključevanje govornih klicev z operaterji, ki delujejo v notranjem, EU trgu in so z njimi neposredno medomrežno povezani, v upoštevne trge, definirane v poglavju 5.4. **Morebitne neposredne medomrežne povezave za zaključevanje klicev med njimi in operaterji, ki delujejo izven notranjega, EU trga, pa na predmetne upoštevne trge ne sodijo in ne morejo biti predmet enotne prakse njihovega delovanja in enotne uporabe zakonodaje EU, saj eden izmed obeh operaterjev v takšnem primeru ni prisoten in ne deluje na notranjem, torej EU trgu in ne zadeva trgovine med državami članicami EU.** (Poudarjeno in podčrtano: Si.mobil)

Vsekakor gre za (deloma) pravilno ugotovitev, ki pa vsebuje določene pomanjkljivosti, ki se nanašajo na deloma napačen pristop do opredelitve (izvora) klica, ki se zaključuje v končnem omrežju na predmetnem upoštevni trgu in ne izvirajo iz omrežja, preko katerega se klic prenese (tranzitira) v končno omrežje, kjer se klic zaključi. Si.mobil meni, da dokončne in pravilne rešitve problema ni mogoče rešiti, ne da bi se izpostavil izvor klica, ki je v takšnem primeru edino relevanten. V izogib ponavljanju se Si.mobil glede opredelitve in definicije izvora klica sklicuje na svoje dosedanje pripombe na Analizo trga 7 v tem postopku, in sicer na dopise z dne 6. 5. 2013 in dne 10. 10. 2014.

Agencija v Analizi trga 7 nadaljuje:

*Pravno gledano medomrežno povezovanje med dvema operaterjema (kamor sodi tudi zaključevanje klicev) predstavlja dvostransko vzajemno (sinalagmatično) pogodbeno razmerje, kjer stranki ena drugi hkrati prodajata in kupujeta storitev zaključevanja klicev. **Pogoje, pod katerimi bosta izvedla takšno medomrežno povezavo, vključno s cenami, operaterja določita s pogajanjmi. V primeru, ko je en izmed obeh operaterjev podvržen strogim regulatornim pravilom, ki mu v naprej nalagajo oblikovanje tehničnih pogojev in cen zaključevanja klicev (kar velja za***

operaterje, ki so podvrženi regulaciji v notranjem trgu), drugi operater (ki deluje izven EU) pa takšnim pravilom ni podvržen, se prvi nujno znajde v neenakopravnem položaju. Namreč, operater, ki ni podvržen evropskim regulatornim pravilom, lahko zaračunava neregulirane (bistveno višje) cene zaključevanja klicev oziroma drugih s tem povezanih storitev, medtem ko »evropski« operater zaradi regulacije te možnosti nima in lahko zaračunava zgolj regulirano ceno zaključevanja klicev. To bi v praksi pomenilo, da bi bili operaterji, ki delujejo na notranjem trgu v bistveno slabšem položaju v primerih medomrežnega povezovanja z operaterji, ki se nahajajo izven EU, izven notranjega trga. (Poudarjeno in podčrtano: Si.mobil)

Agencija ponovno pravilno prepozna problem, za rešitev le-tega pa potrebuje drugačno formulacijo razmerja med operaterjema, ki se prvenstveno nanaša na sam klic in njegov izvor, kot opisano spodaj.

Agencija v Analizi Trga 7 nadaljuje:

Zato upoštevni trgi, kot so definirani v poglavju 5.4., veljajo zgolj v primeru medomrežnega povezovanja med operaterji znotraj notranjega trga EU. Kot že rečeno, so na tem trgu vsi subjekti, ki zagotavljajo elektronska komunikacijska omrežja in storitve, podvrženi harmonizirani zakonodaji in pravilom. Drugačno definiranje trga v tej analizi, ki bi pripeljalo do tega, da bi morali operaterji s pomembno tržno močjo pod reguliranimi pogoji zaključevati tudi klice, ki jih v njihovo omrežje zaključujejo operaterji, ki niso podvrženi regulatornim pravilom EU, bi namreč ustvarjalo negativne posledice za subjekte na notranjem trgu. (Poudarjeno in podčrtano: Si.mobil)

Zgoraj opisane situacije in zaključki Agencije iz Analize trga 7 veljajo zgolj v primeru izvora klica znotraj notranjega trga EU.

Agencija navaja:

Da bi bilo treba regulacijo izvajati na način, da bi ta imela negativen vpliv na položaj evropskih operaterjev vis-a-vis njihovim mednarodnim partnerjem, ni predvideno ne v regulatornem okviru na področju elektronskih omrežij in komunikacijskih storitev v EU, niti drugih priporočilih in smernicah Evropske komisije. V mednarodnem merilu tako lahko velja prilagojena uporaba regulatornih pravil EU. To nenazadnje potrjuje tudi primer urejanja trga mednarodnega gostovanja v javnih mobilnih omrežjih v EU16, kjer je področje predhodnega urejanja maloprodajnih, veleprodajnih in ostalih pogojev

mednarodnega gostovanja za končne uporabnike in operaterje prav tako omejeno na notranji trg EU in ne velja za operaterje oziroma njihove končne uporabnike izven notranjega EU trga. (Poudarjeno in podčrtano: Si.mobil)

Agencija jasno poudarja, da je namen poglavja 5.4.1 varovanje položaja operaterjev znotraj meja EU in zagotovitev enakopravnega položaja v odnosu do operaterjev, ki delujejo izven EU. Žal pa se pri pravilnem definiranju takšnega razmerja pojavi očitna nelogičnost, ki izhaja iz realnih okoliščin, ko se poskuša definirati to razmerje z dolžnostjo: **»Zato upoštevni trgi, kot so definirani v poglavju 5.4., veljajo zgolj v primeru medomrežnega povezovanja med operaterji znotraj notranjega trga EU.«**

Konkretna situacija ni problematična z vidika medomrežnega povezovanja med operaterji znotraj notranjega trga EU, temveč z vidika **izvora klica**, v primerih, kadar tak klic ne izvira iz omrežja operaterja, ki usmeri klic v končno omrežje operaterja na upoštevnom trgu, ampak to omrežje predstavlja zgolj prenosno omrežje klica, ki sicer izvira izven območja notranjega trga! Le to je namreč pomembno, v kolikor se želi spoštovati, kar je Agencija nedvoumno zapisala:

»Drugačno definiranje trga v tej analizi, ki bi pripeljalo do tega, da bi morali operaterji s pomembno tržno močjo pod reguliranimi pogoji zaključevati tudi klice, ki jih v njihovo omrežje zaključujejo operaterji, ki niso podvrženi regulatornim pravilom EU, bi namreč ustvarjalo negativne posledice za subjekte na notranjem trgu.«

Povsem nobenega smisla niti realnega učinka namreč ne bi imelo zgolj medomrežno povezovanje, če se pri tem ne upošteva tudi dejstvo, od kod klic dejansko izvira. Ker je nedvoumno dejstvo, da nima noben operater na tem svetu neposredne medomrežne povezave z vsemi drugimi operaterji na svetu, je takšna obveznost anahronizem. Realnost medomrežnega povezovanja, v katero ima vpogled tudi Agencija razkrije, da operaterji sklepajo medomrežne povezave zelo omejeno z ostalimi operaterji, ker so stroški takšnih povezav sorazmerno visoki ter bi bili administrativne ovire nepredstavljivo visoke in se tako večino mednarodnega prometa terminira preko operaterjev »posrednikov«, ki koristijo svoje »posrednike« in ti svoje posrednike etc. Tako nastane mreža posrednih medomrežnih povezav, ki omogoča povezave med operaterji po celem svetu, posamičen klic pa se od izvirnega omrežja, do končnega omrežja prenese lahko prek cele vrste posrednih, »tranzitnih« omrežij operaterjev, ki so lahko operaterji na notranjem trgu EU ali zunaj tega trga (morebiti lahko celo pride do situacije, da klic preko različnih omrežij zapusti notranji trg in se nato vanj vrne).

Si.mobil z naslednjim praktičnim primerom prikaže, da logika pri prenosu posameznega klica preko več omrežij ne obstaja, saj se lahko klic iz Slovenije na Maldive zaključi preko npr. operaterjev posrednikov v Avstriji, Španiji, Maroku in nato na Maldivih (možnih kombinacij poti takšnega klica je

v realnosti praktično neskončno). Strošek, ki ga nosi slovenski operater z zaključevanjem na Maldive je tako npr. več kot 50 € centov. Medtem, ko se klic v Slovenijo po enaki poti zaključi, glede na novi predlog, za komaj več kot 1€ cent! Tako je slovenski operater v več kot 50 kratni izgubi v razmerju z operaterjem na Maldivih, realne stroške pa imata operaterja zelo podobne, če že ne enake! Teh situacij zaradi upoštevanja zgolj lokacije (zadnjega) operaterja, ki klic prenese v končno omrežje na upoštevem trgu in pri tem ne upošteva izvora klica (ki mu je izredno lahko slediti) novi predlog ureditve Trga 7 ne rešuje in tako (nehote) izkrivlja bistvo enotnega trga. Po mnenju Si.mobila je potrebno v smislu tč. 5.4.1. klice po opisani vsebini ločiti glede na njihov izvor oz. lokacijo izvirnega omrežja (ali je ta na notranjem trgu ali na trgu zunaj notranjega trga EU), in sicer ne gleda na to preko koliko prenosnih omrežij se klice prenese do omrežja na upoštevem trgu, ter ali so ta omrežja zunaj ali znotraj notranjega trga. Nujna je opredelitev upoštevne trga v okviru notranjega trga, na način kot je to pravilno storil tudi češki regulator: Český telekomunikační úřad (v nadaljevanju: ČTÚ).

Kot je razvidno iz dokumenta Evropske Komisije C(2014) 2950 final, z dne 28. 4. 2014, je ČTÚ zelo jasno in nedvoumno ločil ureditev in regulacijo trga z glede na izvor klica (t.i. originacija oz. ang: originating call) kot:

*In line with the previously notified market analysis, containing also a framework of remedies, **the price control remedy applies only to those wholesale fixed termination services which are related to calls originated in countries belonging to the European Economic Area (EEA).***

Si.mobil se strinja z opisanim stališčem ČTÚ in že ves čas postopka Analize trga 7 s strani Agencije ter poziva Agencijo naj regulacijo oblikuje v takšni vsebini. Tudi s temi pripombami na zadnje besedilo Analize Trga 7 pozivamo Agencijo naj ustrezno popravi lasten predlog v smislu zgoraj zapisanega in le-to uporabi pri izdaji regulatorne odločbe operaterjem v postopkih na Trgu 7. Le na tak način bo Agencija dosegla varstvo domačih operaterjev v smislu notranjega trga EU oz. operaterja s pomembno tržno močjo v Sloveniji znotraj EU nasproti operaterjem, ki delujejo izven EU, kot ga sicer zasleduje z zgoraj opisanimi cilji. Ne da bi Agencija pravilno opredelila dosego cilja z upoštevanjem bistvenega učinka izvora klica v razmerju do končnega omrežja na upoštevem trgu, v katerem se klic zaključi (ne glede na dejstvo preko koliko prenosnih omrežij izven ali znotraj notranjega trga se klic prenese), in opredelila regulacijo glede na izvor klica, po mnenju Si.mobil zastavljenega cilja ne bo mogoče doseči.

Navedeno potrjuje tudi francoski varuh konkurence – seveda iz vidika francoskih operaterjev (povzeto po Mlex, 14. 10. 2013):

French telecom operators are being hurt by the uneven application of EU rules on phone calls, the country's competition watchdog said today. The playing field is particularly tilted in favor of non-EU operators, the French Competition Authority said. Europe should take regulatory action to ensure that its operators aren't put at a disadvantage, it said.

S spoštovanjem,
Marko Anžič

Proj. št.: 19-05-2014	Sig. z.: 0902
Številka zadeve: 38241-1/2014/16	Vred.:
V večnosti:	

Agencija za komunikacijska omrežja
in storitve RS
Stegne 7, p.p. 418

1000 Ljubljana

Št. dopisa: 26/2014 - MD
Datum: 12.5.2014

Zadeva: **Predlogi in pripombe na Analizo upoštevnega trga 7 »Zaključevanje govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih (medoperaterski trg)«**

Zveza: **Objava na spletni strani Agencije, dne 7.4.2014**

Opravična številka: 38241-1/2014

Spoštovani,

Družba Tušmobil d.o.o. se z Analizo upoštevnega trga 7 »Zaključevanje govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih (medoperaterski trg)« strinja, podaja pa nekaj komentarjev v zvezi z izračunom cene zaključevanja govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih:

- v stroškovnem modelu predpostavljate gibanje prometa med 2G in 3G omrežjem 70%:30%. To je napačna predpostavka, saj se zaradi novejših tehnologij in pametnih telefonov promet med 2G in 3G omrežjem že sedaj giblje enakomerno oz. 50% : 50%
- v stroškovnem modelu ni predvidena 3G tehnologija na frekvenčnem pasu 900MHz. Po našem mnenju bi to moralo biti, saj jo nekateri operaterji že sedaj uporabljamo in jo bomo kot učinkoviti operaterji uporabljali še v prihodnosti.
- stroškovni cena je izračunana na predpostavki stroškovno učinkovitega operaterja s 25% tržnim deležom. Trenutno je stanje na mobilnem trgu takšno, da od štirih infrastrukturnih operaterjev samo dva operaterja dosegata in presegata tržni delež 25%.

S spoštovanjem,

Martina Denovnik
Vodja oddelka za regulativo
in domače operaterje

Gregor Štampohar
Direktor

tušmobil 2

Kabinet uprave
Služba za pravne zadeve in regulativo

Številka: 70/02- -14
Datum: 12. 5. 2014

Agencija za komunikacijska omrežja in storitve
Republike Slovenije

Prejeto:	13 -05- 2014	Št. z.:	0902
Številka zadeve:	38241-1/2014/14	Priloge:	
V vednosti:			

Agencija za komunikacijska omrežja
in storitve Republike Slovenije
Stegne 7, p.p. 418
1001 Ljubljana

Zadeva: Analiza upoštevnega trga 7 »Zaključevanje govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih (medoperaterski trg)«
Zveza: Objavi AKOS na spletnih straneh številka 38241-1/2014 z dne 7.4.2014 in z dne 6.5.2014

Spoštovani,

Dne 7.4.2014 je Agencija na svojih spletnih straneh objavila analizo upoštevnega trga 7 »Zaključevanje govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih (medoperaterski trg)« (v nadaljevanju Analiza) s predlaganimi obveznostmi, skupaj s pozivom zainteresirani javnosti, da poda svoje mnenje in pripombe na predmetno analizo najkasneje do 7.5.2014. Dne 6.5.2014 je Agencija na svojih spletnih straneh objavila obvestilo o podaljšanju roka za posredovanje pripomb.

V nadaljevanju družba Telekom Slovenije podaja svoje mnenje in pripombe na objavljeno Analizo in predlagane ukrepe.

I. Splošne pripombe na objavljeno Analizo

Ključna pripomba na objavljeno Analizo se nanaša na predlagano stopnjevanje obveznosti cenovne regulacije v primerjavi z veljavnimi, kar bo po oceni Telekoma Slovenije imelo negativne posledice na razvoj trga. Ugotavljamo, da Agencija v Analizi ne ugotavlja učinkov dosedanje regulacije oz. vpliva do sedaj naloženih obveznosti na stanje in razvoj trga, kar je po našem mnenju bistvena pomanjkljivost Analize, niti ne pojasni, zakaj obstoječe obveznosti niso več ustrezne in zadostne in je zato stopnjevanje obveznosti cenovne regulacije nujno in potrebno.

V objavljeni Analizi predvidena obveznost cenovne regulacije predvideva takojšnje znižanje cen zaključevanja klicev za celih 65%, kar predstavlja nesorazmeren cenovni skok, ki bi po našem prepričanju lahko posledično spremenil položaj vseh operaterjev na predmetnem upoštevnem trgu. Glede na navedeno ocenjujemo, da bi bilo predlagani ukrep vsekakor potrebno izvesti postopoma, vsaj v dveh korakih, kot je to bilo v praksi uporabljeno že v večih drugih državah članicah EU, kar podrobneje predstavljamo v nadaljevanju.

II. Agencija je lastni stroškovni model (pure BU LRIC), ki je skladen s Priporočilom Komisije, izdelala že julija 2009

Agencija je julija 2009 (v nadaljevanju Analiza 2009) izvedla zadnjo redno analizo predmetnega upoštevne trga. V okviru te analize je Agencija v okviru obveznosti cenovnega nadzora s pomočjo lastnega BU LRIC modela izračunala stroškovno ceno zaključevanja govornih klicev. Določila je tudi časovnico približevanja k čisti BU LRIC ceni v višini 0,0324 EUR, ki jo je Agencija izračunala na podlagi lastnega modela. Pri tem izračunu cene je Agencija v celoti sledila Priporočilu komisije. Vse navedeno izhaja iz navedb Agencije v Analizi na straneh 19-21.

V točki 8.4.1 Analize Agencija navaja, da je za potrebe tokratne Analize oz. naložitve ukrepov cenovnega nadzora ekspertna skupina družbe BWCS Ltd. izdelala nov stroškovni model, ki naj bi bil prav tako skladen s Priporočilom komisije, pri čemer je izračunana cena zaključevanja klicev bistveno nižja, saj znaša le **0,0114 EUR**.

Razlika v rezultatu obeh stroškovnih modelov iz leta 2009 in 2014, ki sta bila oba narejena skladno s Priporočilom komisije, je tako velika, da prosimo Agencijo za pojasnilo, kaj je vzrok za 65% znižanje cene zaključevanja klicev. Cena omrežnih elementov tako drastičnega padca (žal) ni doživela, niti se arhitektura 2G in 3G omrežja v zadnjih 5 letih ni spremenila. Mobilna GSM/UMTS omrežja temeljijo na 3GPP standardu, ki je strukturiran v ti. »releases«. Zadnji release, ki je definiral »all-IP core network« je 3GPP Release 4, izdan leta 2001. Od leta 2002 dalje torej ni bilo nobenih sprememb, ki bi vplivale na arhitekturo omrežja, vezano na izvajanje glasovnih storitev v jedrnem delu omrežja. To pomeni, da tudi ni nobenih razlogov za konceptualno spremembo arhitekture omrežja v BU LRIC modelu, ki bi nastali od leta 2009 do danes.

Agencija v Analizi ni navedla razlogov, zakaj trenutno veljavna cena ni več primerna, iz predlaganega drastičnega znižanja pa gre sklepati, da je po mnenju Agencije previsoka. Kot Agencija navaja na str. 58, so cene zaključevanja klicev previsoke, če lahko operater doseže nerazumno visoke dobičke. Glede na to, da ekscesnih dobičkov med slovenskimi mobilnimi operaterji ni zaznati, menimo, da ni potrebe po spremembi cenovne regulacije.

Pristojnost Agencije uvesti cenovni nadzor je izrecno pogojena z analizo usmerjeno v posebne pogoje, vključno z dejanskimi stroški, ki se nanašajo na posameznega operaterja, ki mu je nadzor naložen. Ob tem, da je Agencija pri modeliranju upoštevala omrežje hipotetičnega in ne dejanskega operaterja, se postavlja vprašanje, ali je z naloženo ceno zadoščeno pogoju iz tretjega odstavka 106. člena ZEKom-1, ki pravi, da mora v skladu s tem členom Agencija upoštevati naložbe operaterja, ki so mu take obveznosti naložene in mu zagotoviti primerno stopnjo donosnosti.

III. Cenovni nadzor - neprimernost Pure BU LRIC stroškovnega modela

Na podlagi 106. člena ZEKom-1 lahko Agencija operaterju omrežja naloži obveznost v zvezi s pokrivanjem stroškov in kontrolo cen. Agencija mora pri teh obveznostih upoštevati naložbe operaterja in mu zagotoviti primerno stopnjo donosnosti naložbe glede na vložena sredstva.

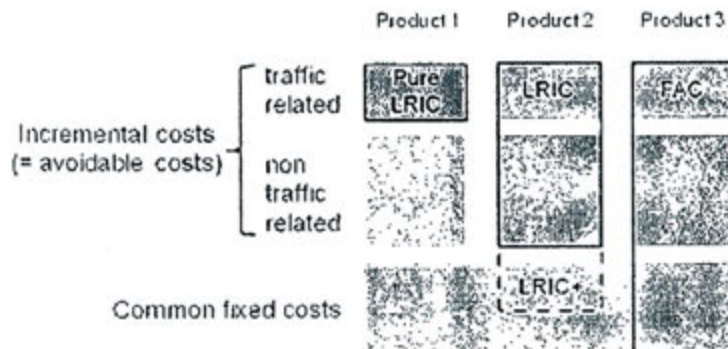
Agencija je pri izračunu cene uporabila stroškovni model čistih dolgoročnih prirastnih stroškov (»pure LRIC«). Iz opisa metodologije stroškovnega modela izhaja, da slednji ne upošteva vseh relevantnih stroškov, povezanih z izvajanjem storitve zaključevanja klicev. Agencija pri izračunu cene ni upoštevala stroškov, ki niso neposredno odvisni od prometa (tj. se ne povečujejo z večanjem obsega prometa), so pa vsekakor nujno potrebni za zagotavljanje predmetne storitve.

Storitvi zaključevanja klicev tudi ni bil pripisan ustrezen delež skupnih stroškov poslovanja, ki bremenijo operaterja in so potrebni za izvajanje vseh poslovnih funkcij operaterja. Razlike v stroškovnih metodologijah prikazuje slika 1.

Slika 1: Prikaz različnih stroškovnih modelov

Vir: Cullen International

Iz Slike 1 je razvidno, da je potrebno ustrezen delež stroškov pripisati vsakemu posameznemu proizvodu oz. storitvi, sicer stroškovna cena posameznega proizvoda ne odraža vseh relevantnih stroškov, posledično tudi ne upošteva vseh vloženih sredstev za proizvodnjo le tega. Tako »pure LRIC« cena upošteva le manjši del vseh stroškov, povezanih z zagotavljanjem storitve zaključevanja klicev, saj ne upošteva niti vseh inkrementalnih stroškov storitve. Ustrezen stroškovni standard za obveznosti, povezane s cenovnim nadzorom, bi bila zato FAC oz. LRIC+, ki upoštevatata vse inkrementalne stroške posamezne storitve, povečane za ustrezen delež skupnih stroškov.

Da je temu res tako, lahko dokažemo s preizkusom. Zamislimo si hipotetičnega operaterja, ki vse svoje storitve prodaja po »pure LRIC« ceni. Ker stroškov, ki jih stroškovni standard »pure LRIC« ne upošteva, ne bi mogli razporediti na nobeno storitev, bi tovrsten operater nujno posloval z izgubo in bi torej ne dosegal primerne donosa. Z uporabo stroškovnega standarda »pure LRIC« za storitev zaključevanja klicev v mobilnih omrežjih, z delom relevantnih stroškov za zagotavljanje predmetne storitve prekomerno obremenimo druge storitve.

S tovrstnim ukrepom Agencija tudi omogoča navzkrižno subvencioniranje operaterjev, ki jih upošteveni trg 7 ne zajema, saj jim omogoči koriščenje storitve zaključevanja klicev v mobilnih omrežjih v Sloveniji po ceni, ki ne pokriva vseh relevantnih stroškov storitve, njihovo plačilo za predmetno storitev bo zato ustrezno prenizko. Privilegirani oz. subvencionirani operaterji bodo vsi fiksni operaterji v Sloveniji ter mobilni in fiksni operaterji v EU in izven EU. Težava navzkrižnega subvencioniranja med operaterji, v Analizi identificirana na strani 59, s tovrstnim ukrepom cenovnega nadzora ne bo odpravljena, temveč povzročena.

Po prepričanju družbe Telekom Slovenije uporaba stroškovnega standarda »pure LRIC« ni skladna s 106. členom ZEKom-1, ker ne zagotavlja primerne stopnje donosnosti naložb glede na vložena sredstva in zato ni primerna za naložitev obveznosti kontrole cen.

Telekom Slovenije poziva Agencijo, da za potrebe ukrepa cenovne regulacije uporabi model LRIC+, s čimer bo primerna stopnja donosnosti (WACC) aplicirana na vsa za predmetno storitev potrebna angažirana sredstva. Za tovrsten model se je med drugim odločil tudi nemški regulator.

IV. Pure BU LRIC model Agencije iz leta 2014

Agencija nam je v času trajanja javnega posvetovanja na kratko predstavila model podjetja BWCS, ki ga je uporabila za izračun cene zaključevanja klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih in nam ga tudi posredovala. Po pregledu modela nanj podajamo naslednje pripombe in ugotovitve:

1. Na listu »I_Parameters« se nahaja predpostavka »Annual cost per Watt/m2 (Model Output Year)« v višini 1,14 EUR/W/m2 (celica F49) brez pojasnil, na podlagi česa je bila ta predpostavka izračunana oz. ni pojasnil, kakšno je analitično ozadje tega vhodnega podatka, ki vpliva na stroškovno ceno zaključevanja klicev v mobilno omrežje.
2. Prav tako se na listu »I_Parameters« nahaja predpostavka »Cost of Capital« v višini 11,03% (celica F30), za katero pa Agencija prav tako ni podala nobenega pojasnila, kako je izračunala strošek kapitala. Agencija ni pojasnila niti, ali je to strošek kapitala za hipotetičnega operaterja, ki ga je modelirala ali morebiti strošek kapitala panoge.
3. Cell Radii
Agencija je v zavihku »I-Networks« opredelila radij pokrivanja celice glede na geografsko delitev, ki jo je opredelila v istem zavihku. Telekom Slovenije se, na podlagi svojih izkušenj pri upravljanju omrežja in zahtev po primernem indoor pokrivanju, ne strinja z vsemi predpostavkami, ki jih je Agencija uporabila pri modeliranju. Po našem strokovnem prepričanju bi Agenciji za področji »City« in »Other Urban« morala upoštevati za polovico manjši radij, kot ju je predvidela v modelu. Takšen radij je med drugim pogojen tudi z načinom gradnje v slovenskem okolju (večja uporaba železa).
4. Repetitorji: Telekom Slovenije je ob izpolnjevanju vprašalnika za potrebe priprave modela posebej opozoril na prisotnost in vlogo repetitorjev v omrežju. Iz modela ni nikjer razvidno, če sploh oziroma na kakšen način so repetitorji v modelu upoštevani.
5. »Top down« kalibracija: Agencija je v Analizi zapisala, da je »bottom up« model hkrati deloma uravnotežen oziroma kalibriran tudi s podatki »top down«, pri čemer pa ni nikjer pojasnila s katerimi podatki je to kalibracijo opravila. Glede na to, da je modelirala hipotetičnega operaterja, namreč ni jasno s kakšnimi top down podatki bi model lahko revidirala.
6. Agencija je Telekomu Slovenije posredovala nedelujoč model, kjer v celicah ni formul, ampak le prilepljene vrednosti. Na tak način v Telekomu Slovenije nismo mogli preveriti, kakšne so povezave med posameznimi parametri v modelu, prav tako pa nismo mogli preveriti, kako bi spreminjanje katerega od zgoraj navedenih parametrov vplivalo na spremembo cene. Agencija bi nam morala dati na vpogled delujoč model, pa čeprav le v »read only« različici, da bi lahko preverili ali modelu ustrezno deluje.

V. Neprimernost takojšnje implementacije ciljne cene

Agencija je v Analizi trga zapisala, da so naložene obveznosti skupaj s postavljenimi roki primerne in sorazmerne, saj naloženi način cenovne regulacije zagotavlja dolgoročno konkurenčnost in varstvo končnih uporabnikov.

Agencija v predlogu cenovnih ukrepov določa ceno zaključevanja govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih omrežjih, ki naj bi jo naložila vsem operaterjem s pomembno tržno močjo, ki bo znašala 0,0114 €/min in bo stopila v veljavo v naslednjem veleprodajnem obračunskem obdobju po začetku veljavnosti posamezne regulatorne odločbe na predmetnem upoštevem trgu.

Agencija utemeljuje znižanje cen v enem samem koraku z argumentom, da ščiti pravice in interese končnih uporabnikov. Interesi končnih uporabnikov se ne branijo nujno na način, da so cene čim nižje, oz. ima takšno drastično znižanje cen pozitiven učinek le na kratek rok. Operater mora imeti možnost, da postavi take cene, ki odražajo njegove stroške vključujejo tudi pribitke, iz katerih financira nadaljnji razvoj svojih storitev. Brez investicij ne bo razvoja, kar bo na dolgi rok negativno in ne pozitivno vplivalo na ponudbo za končne uporabnike.

Stališče Agencije, izraženo v tem postopku, predstavlja znaten odmik od dosedanjih naziranj Agencije glede stroškovne naravnosti cen zaključevanja klicev in uvajanja ukrepov cenovne regulacije v večih korakih (glide path).

Agencija je tako v Analizi 2009 ugotovila, da bi takojšnje skoraj polovično znižanje cen zaključevanja klicev predstavljalo nesorazmerne cenovne skoke na tem veleprodajnem trgu v enem koraku, kar bi popolnoma spremenilo položaj operaterjev na trgu. Po navedbah Agencije prav iz tega razloga tudi evropska regulatorna praksa v primeru bistvenih sprememb cen predvideva postopen prehod od obstoječih k ciljnim cenam. Tokratno predlagano enkratno znižanje v višini, ki predstavlja za kar 65% nižjo ceno od obstoječe, pa se Agenciji iz nam neznanega razloga, očitno ne zdi problematično.

Glede na to, da je Agencija trenutno veljavne cene zaključevanja izračunala s pomočjo čistega BU LRIC modela, do menjave tehnologije, ki bi lahko pomembneje vplivala na spremembe, pa ni prišlo, so operaterji upravičeno predvidevali, da novo izračunana cena ne bo bistveno različna od trenutno veljavne (le največ 10% nižja). Glede na navedeno bi bilo vsakršno znižanje cen tudi v tem primeru potrebno izvesti postopoma, vsaj v dveh korakih. Enako prakso postopnega prehoda lahko opazimo tudi v ostalih državah članicah, kar je razvidno iz spodnje tabele.

Tabela 1: države, kjer so regulatorji uporabili postopen prehod k ciljni ceni (glide path)

Zap. št.	Države s prehodom
1	Belgija
2	Bolgarija
3	Češka
4	Francija
5	Grčija
6	Hrvaška
7	Italija
8	Irska
9	Latvija
10	Litva
11	Makedonija
12	Malta
13	Poljska
14	Portugalska
15	Španija
16	Združeno kraljestvo

Vir: Cullen International, vpogled 9.10.2013

VI. Sklepni predlogi

Telekom Slovenije predlaga, da Agencija predlog obveznosti cenovnega nadzora spremeni tako,

- da za določanje cen zaključevanje klicev v mobilnih omrežjih uporabi že implementiran lastni model za izračun pure BU LRIC cene

oziroma

- da v primeru odločitve o določitvi cene zaključevanja klicev skladno z izračunom Agencije na podlagi stroškovnega modela BU »pure« LRIC, določi postopen prehod k ciljni ceni (»glide path«) .

Zaradi kompleksnosti obravnavane problematike in znatnega vpliva predlaganih ukrepov cenovne regulacije na položaj operaterjev na upoštevnem predmetnem trgu, predlagamo, da Agencija pred nadaljevanjem postopka opravi javni posvet, na katerem naj podrobneje predstavi razloge za ukrepe, ki so predlagani v predmetni analizi.

S spoštovanjem!

mag. Brigita Bohorč

Vodja Službe za pravne zadeve in regulativo

T-2 d.o.o.
Poslovni center T-2
Verovškova 64A • SI-1000 Ljubljana
t 0590 00-000 f 0590 00-001
e info@t-2.net w www.t-2.com

AKOS
Stegne 7

1001 LJUBLJANA

Agencija za komunikacijske omrežja in storitve
Republike Slovenije

Prejeto:	13-05-2014	Sig. z:	0202
Številka zadeve:	38241-1/2014/15	Vir:	
Vredn.: /		Vredn.:	

V Ljubljani, dne 12.05.2014

VAŠ ZNAK: 38241-1/2014
ZADEVA: PRIPOMBE NA DNE 07.04.2014 OBJAVLJENO ANALIZO UPOŠTEVNEGA TRGA 7 »ZAKLJUČEVANJE GOVORNIH KLICEV V POSAMIČNIH JAVNIH MOBILNIH TELEFONSKIH OMREŽJIH (MEDOPERATERSKI TRG)« S PREDLAGANIMI UKREPI

Spoštovani,

dne 07.04.2014 je bilo na spletni strani AKOS objavljeno javno posvetovanje v postopku analize upoštevne trga 7 »Zaključevanje govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih (medoperaterski trg)« s predlaganimi ukrepi. V povezavi z objavljenim predlogom družba T-2 d.o.o. podaja svoje pripombe in predloge.

V družbi T-2 ponovno opozarjamo, da so razmere na slovenskem mobilnem trgu izrazito netipične ter da sedanje (in pretekla) stanje na trgu v Republiki Sloveniji bistveno odstopa od razmer na trgih ostalih članic EU. Konec četrtega četrletja leta 2013 je znašal tržni delež vodilnega mobilnega operaterja 53,9%, mobilnega operaterja na drugem mestu 31,8%, operaterja na tretjem mestu 10,8% ter četrtega operaterja 3,5% (Vir: AKOS- Poročilo o razvoju trga elektronskih komunikacij za četrto četrletje 2013/Deleži naročnikov po operaterjih), kar so znatno večja odstopanja med tržnimi deleži kot v drugih državah članicah EU, zato menimo, da vzpostavitev simetričnih ukrepov na relevantnem trgu ni skladna z načelom sorazmernosti, ki ga je potrebno v danem primeru prav tako upoštevati. Hkrati menimo, da če bi AKOS v preteklosti ustrezno reguliral razmere na trgu ter nalagal stanju na trgu primerne obveznosti cenovnega nadzora, bi bile razlike med tržnimi deleži posameznih mobilnih operaterjev znatno manjše.

Uporabljeni LRIC model predpostavlja, da idealni operater uporablja 2G in 3G tehnologijo. Znano dejstvo je, da T-2 ni bila dodeljena frekvenca za 2G tehnologijo. Opozarjamo, da bi bila ta razlika lahko uporabljena kot podlaga za oblikovanje asimetričnih cen skladno s točko 10. Priporočila Komisije o regulaciji cen zaključevanja klicev: »Vsako opredelitev ravni dejanskih stroškov, ki odstopajo od zgoraj določenih načel, je treba utemeljiti z objektivnimi razlikami v stroških, na katere zadevni operaterji ne morejo vplivati. Take objektivne razlike v stroških se lahko pojavijo na trgih zaključevanja mobilnih klicev zaradi neenakih dodelitev spektra. Če je dodatni spekter, ki je bil pridobljen za zagotavljanje veleprodajnega zaključevanja klicev, vključen v model izračunavanja stroškov, morajo NRO redno preverjati morebitne objektivne razlike v stroških in pri tem med drugim upoštevati, ali je mogoče predvideti, da bo dodatni spekter postal na voljo v tržno zasnovanih postopkih dodeljevanja, kar bi lahko znižalo morebitne razlike v stroških, ki izhajajo iz obstoječih dodelitev, oziroma ali se ta relativna

stroškovna pomanjkljivost sčasoma zmanjšuje s povečanjem tržnega deleža novih udeležencev na trgu.« AKOS ne obrazloži, zakaj te opcije ni upošteval in zakaj analize ni razširil na opisani način, čeprav bi lahko s sklicevanjem nanjo bistveno zmanjšal neenakosti na trgu, ki se odražajo v velikih razlikah v tržnih deležih mobilnih operaterjev. Namesto tega je AKOS navedene neenakosti z nezadostno argumentiranim vztrajanjem na simetriji le še dodatno poglobil, s čimer krši svoje zakonsko poslanstvo vzpodbujanja konkurence na trgu.

Ponovno opozarjamo (enako kot pri trgu 3), da se nam zdi nesprejemljivo, da naj bi bil vsak operater, ki na trgu zaključuje svoje klice, operater s pomembno tržno močjo, hkrati pa morebiten nov operater, ki vstopi na trg ne podleže regulaciji, kljub temu, da ravno tako zaključuje svoje klice ter da naj bi regulacija za takega operaterja veljala šele ob naslednji analizi relevantnega trga, kar lahko pomeni, da bo prosto oblikoval svojo ceno tudi več let.

V povezavi s konkretnimi navedbami agencije v analizi navajamo naslednje:

- točka 8.4.1. Opis stroškovne metodologije, stran 65, slika 13: Potek klica preko ključnih omrežnih elementov

Predvidevamo, da gre pri opredelitvi omrežne poti nacionalnih klicev za napako: opisano namreč predstavlja klic znotraj posameznega operaterja. Omrežna pot nacionalnega klica pa je skupek omrežne poti posredovanja klicev ter zaključevanja klicev. Prosimo za pojasnilo.

- točka 8.4.1. Opis stroškovne metodologije, stran 66, slika 14: Stroški zaključevanja klica po omrežnih elementih

Prosimo za razlago, zakaj v stroškovni ceni učinkovitega zagotavljanja storitve zaključevanja klicev niso upoštevani stroški prirastne (inkrementalne) kapacitete MSC elementa, ki je prav tako potreben za zaključevanje klica ter stroškov prirastne (inkrementalne) kapacitete vmesnikov in transporta med BSC-MSC/RNC-MSC. Ti stroški bi morali biti vključeni skladno s Prilogo Priporočila Komisije o regulaciji cen zaključevanja klicev, ki jasno pove: »Taki stroški, povezani z omrežjem, bi lahko vključevali dodatna središča za posredovanje klicev z mobilnih telefonov (Mobile Switching Centres) ali hrbtenično infrastrukturo, ki je neposredno potrebna za izvajanje prometa zaključevanja klicev tretjim strankam.«

- točka 8.4.1. Opis stroškovne metodologije, stran 66, slika 14: Stroški zaključevanja klica po omrežnih elementih

Prosimo za pojasnilo, na podlagi česa ste ugotovili, da strošek omrežnega elementa Bazna postaja (BTS) predstavlja večji strošek kot Bazna postaja (Node B), kljub temu, da je potrebno nekajkrat manj baznih postaj tehnologij 2G (GSM900) za doseganje enake pokritosti kot pri tehnologiji 3G (UMTS, večinoma 2100).

- točka 8.4.1. Opis stroškovne metodologije, stran 66, Slika 14: Stroški zaključevanja klica po omrežnih elementih

Primerjalno z operativnimi stroški OPEX na trgu 3, so upoštevani stroški OPEX na trgu 7 neprimerljivo višji, še zlasti, če primerjamo strukturo idealiziranega (generičnega) operaterja na trgu 3 in trgu 7, ob upoštevanju premosorazmernega števila potrebnih omrežnih elementov.

Glede na navedeno pozivamo APEK, da ponovno preuči predlagane ukrepe.

Lepo pozdravljeni,

T-2 d.o.o.
Verovškova ul. 64a
11000 Ljubljana

Miroslav Štravs
Član posloводства T-2 d.o.o.